

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6Cdo/58/2023
Identifikačné číslo spisu:	8110230782
Dátum vydania rozhodnutia:	14.08.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8110230782.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne obchodnej spoločnosti Slovak Telekom, a.s., Bratislava, ul. Bajkalská 28, IČO: 35763469 proti žalovanej Z. K., narodenej XX. F. XXXX, W., M. XX, zastúpenej advokátom JUDr. Igorom Šafrankom, Svidník, ul. Sov. hrdinov 163/66, o žalobe žalobkyne na obnovu konania veci vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11Ro/402/2010, vedenej na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11C/356/2014, o dovolaní žalobkyne proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove z 27. októbra 2022 sp. zn. 16Co/12/2022, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Prešove z 27. októbra 2022 sp. zn. 16Co/12/2022 vo výroku o trovách konania z r u š u j e a vec mu v rozsahu zrušenia v r a c i a na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd v Prešove (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 11C/356/2014 - 113 z 13. novembra 2017 povolil obnovu konania vedeného na Okresnom súde Prešov pod sp. zn. 11Ro/402/2010; vyslovil, že o trovách konania bude rozhodnuté v konečnom rozhodnutí.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 27. októbra 2022 sp. zn. 16Co/12/2022 pripustil späťvzatie žaloby; zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a konanie zastavil; stranám sporu nárok na náhradu trov konania nepriznal.

2.1. Odvolací súd z dôvodu späťvzatia žaloby žalovanou podaním z 23. septembra 2022, so súhlasom žalobkyne, v súlade s § 370 ods. 1 a 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) pripustil späťvzatie návrhu, zrušil rozsudok súdu prvej inštancie a konanie zastavil. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v súlade s § 256 CSP v spojení s § 257 CSP tak, že stranám sporu náhradu trov konania nepriznal. K existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa uviedol, že na strane žalobkyne zohľadnil, že je prosperujúcou právnickou osobou existujúcou na obchodnom trhu dlhšiu dobu, preto aplikácia § 257 CSP na rozhodnutie o trovách konania nebude mať tak výrazne nepriaznivý vplyv na jej majetkové pomery, ako by to bolo za situácie, ak by žalovaná bola zaviazaná na náhradu trov konania. Vo vzťahu k žalovanej dôvodil, že žalovaná späťvzatím žaloby na obnovu konania procesne zavinila zastavenie konania a žalobkyňa má nárok na ich náhradu v plnom

rozsahu. Zohľadnil, že žalovaná vzala žalobu späť z dôvodu zmeny rozhodovacej praxe v skutkovo obdobných veciach.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu a to proti výroku o trovách konania podala dovolanie žalobkyňa (ďalej len „dovolateľka“), ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Nesúhlasila s aplikáciou § 257 CSP z dôvodu, že odvolací súd jej znemožnil v konaní vykonávať jej procesné právo a tým, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces s odkazom na judikaturu Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 275/2018, I. ÚS 387/2019. Dôvodila, že rozhodnutie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, ako aj súčasťou práva na súdnu ochranu zaručeného článkom 46 ods. 1 ústavy. Odôvodnenie odvolacieho súdu o nepriznaní náhrady trov konania považovala za porušenie ústavnosti a práva na spravodlivý proces. Trvala na tom, že pri rozhodovaní o trovách konania bolo potrebné vychádzať z toho, či strana sporu, ktorá zaviniла zastavenie konania uviedla všetky skutočnosti, ktoré boli dôležité na rozhodnutie vo veci pri prvom úkone alebo v priebehu sporu a tiež či uvádzala pravdivé údaje. V tejto súvislosti zdôraznila, že nepriznanie trov konania podľa § 257 CSP musí byť výnimočným rozhodnutím, v ktorom je potrebné zvážiť všetky relevantné okolnosti toho ktorého prípadu a rozhodovať na základe prísne reštriktívneho výkladu všetkých dôvodov hodných osobitného zreteľa. Napadnuté rozhodnutie vo výroku o trovách konania preto považovala za arbitrárne. Podotkla, že v konaní sa musela brániť, s čím jej vznikli trovy konania spojené s právnym zastúpením, ako aj trovy z titulu zaplateného súdneho poplatku. Navrhla zrušiť napadnuté uznesenie vo výroku o trovách konania a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu považovala dovolanie za neprípustné. Podotkla, že žalobkyňa v dovolaní nekonkretizovala aké konkrétne procesné práva mali byť porušené v takej miere, že by malo dôjsť k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Zároveň uviedla, že nesprávne právne posúdenie nie je vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, s poukazom na R 24/2007. Podľa jej názoru bola žalobkyňa povinná dovolať dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP vymedziť. Nestotožnila sa s námietkou nedostatočného odôvodnenia napadnutého rozhodnutia odvolacím súdom. Aplikáciu § 257 CSP na rozhodnutie o trovách konania považovala za vecne správnu. Navrhla dovolanie odmietnuť alebo zamietnuť; uplatnila si nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napádané rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolať dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

9. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

10. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

11. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Predmetom dovolacieho prieskumu je výrok o trovách konania napadnutého rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania dovolateľke, i napriek zodpovednosti žalovanej, ktorá z procesného hľadiska zavinila zastavenie konania (§ 256 ods. 1 CSP). Za dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP považoval odvolací súd status právnickej osoby na strane žalobkyne a dôvod späťvzatia žaloby na obnovu konania na strane žalovanej, ktorým bola podstatná zmena rozhodovacej praxe súdov v čase podania žaloby na obnovu konania v spotrebiteľskej veci v roku 2014, s prihliadnutím na uznesenie najvyššieho súdu z 28. apríla 2022 sp. zn. 6Cdo/79/2019 týkajúce sa danej veci.

14. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zavinila zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

15. Podľa § 257 CSP výnimočne súd neprizná náhradu trov konania, ak existujú dôvody hodné osobitného zreteľa.

16. Rozhodovanie o trovách konania je integrálnou súčasťou civilného sporového konania, a ako také spadá pod čl. 46 ods. 1 ústavy, prostredníctvom ktorého sa zaručuje každému základné právo na súdnu ochranu. Všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo strany sporu na súdnu ochranu. Či je základné právo na súdnu ochranu naplnené reálnym obsahom (čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 46 ods. 4 ústavy), určuje zákonná úprava náhrady trov konania obsiahnutá v procesnom predpise, ktorú treba vykladať v súlade s vymedzeným obsahom a účelom základného práva na súdnu ochranu. Za rozhodnutie, ktorým sa konanie pred odvolacím súdom o danej otázke končí, možno považovať rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým rozhodol o nároku na náhradu trov konania s konečnou platnosťou, preto je preskúmateľné v dovolacom konaní v zmysle § 420 CSP (I. ÚS

17. Každé rozhodnutie súdu, ktorým sporovej strane neprizná náhradu trov konania, musí byť zo svojej podstaty výnimočným rozhodnutím, prijatým na základe riadneho zváženia všetkých relevantných okolností konkrétneho prípadu a na základe prísne reštriktívneho výkladu ustanovenia § 257 CSP a v ňom obsiahnutej formulácie „existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa“. Ustanovenie § 257 CSP predstavuje odchýlku zo zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255 CSP) aj zo zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1 CSP). Súd podľa neho nemusí zaviazať neúspešnú stranu sporu nahradiť trovy konania úspešnej strane, resp. nemusí zaviazať stranu, ktorá spôsobila vznik trov svojím zavinením, aby tieto trovy nahradila protistrane. Dôvody hodné osobitného zreteľa, ani výnimočné okolnosti zákon neuvádza ani exemplifikatívne a výklad týchto podmienok ponecháva na súdnej praxi. To však neznamená, že tým vytvára priestor na celkom voľnú úvahu súdu. V zmysle ustálenej judikatúry (napr. uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2MCdo/17/2009, 5Cdo/67/2010, či 3MCdo/46/2012) ustanovenie § 257 CSP nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie, ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, ku ktorým je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihladiť. Ustanovenie § 257 CSP preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihladiť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady rozhodovania o trovách konania.

18. Hranice sudcovskej úvahy sú dané účelom právnej úpravy náhrady trov konania. Priamo z textu zákonného ustanovenia vyplýva, že súd by mal podľa neho rozhodovať iba vo výnimočných prípadoch. Zmyslom predmetného zákonného ustanovenia je, že ak súd zvolí postup podľa neho, nemôže žiadnej zo strán ani úspešnej, ani neúspešnej priznať náhradu trov konania. Napriek doslovnému zneniu ustanovenia § 257 CSP, nepriznanie sa môže týkať všetkých trov alebo len ich časti. Na účely moderácie nie je rozhodujúce, na základe akej zásady boli trovy uložené a ktorá strana ich má platiť; moderovať možno aj trovy zastaveného konania.

19. Ustanovenie § 257 CSP má slúžiť na odstránenie neprimeranej tvrdosti, t. j. na dosiahnutie spravodlivosti pre účastníkov súdneho konania. Pokiaľ je však aplikované bez toho, že by relevantné dôvody na taký postup boli posudzované, ide o postup zasahujúci do základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 6 ods. 1 Dohovoru (I. ÚS 168/2018).

20. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vo viacerých svojich rozhodnutiach uviedol, že arbitrárnosť sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách Procesná arbitrárnosť je hrubým alebo opakovaným porušením zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, hmotnoprávna (meritórna) arbitrárnosť sa prejavuje ako extrémny nesúlad medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). Z judikatúry ústavného súdu tiež vyplýva, že arbitrárnosť a teda i zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov je najčastejšie daná rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prejednávaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (napr. IV. ÚS 115/03). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne, ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

21. Pri skúmaní existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa pre nepriznanie náhrady trov je súd povinný prihliadať na osobné, zárobkové, majetkové a iné pomery oboch sporových strán, skúmať ich procesný postoj a okolnosti, ktoré viedli k súdnemu uplatneniu nárokov (Z IV., s. 64, III. ÚS

299/2021).

22. Vychádzajúc z okolností preskúmvanej veci, ako aj namietaného posúdenia existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa odvolacím súdom, dovolací súd konštatuje, že dôvodnosť podaného dovolania. Dovolací súd súhlasí s argumentáciu dovolateľky o nedostatočnom odôvodnení existencie dôvodov hodných osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP. V danom prípade odvolací súd náležite neposúdil postavenie žalobkyne v spore, ktorá z dôvodu podanej žaloby na obnovu konania žalovanou sa musela v konaní brániť, s čím jej preukázateľne vznikli účelne vynaložené trovy konania spojené s právnym zastúpením, ako aj so zaplatením súdnych poplatkov za podané odvolanie i dovolanie (§ 251 CSP). Rovnako odvolací súd na druhej strane napríklad neskúmal osobné, zárobkové a majetkové pomery žalovanej, ktoré by bolo možné zohľadniť pri rozhodovaní o nepriznaní náhrady trov konania sčasti alebo celkom strane, ktorej nárok na ich náhradu vznikol (IV. ÚS 83/2019). Len záver odvolacieho súdu týkajúci postavenia žalobkyne ako prosperujúcej obchodnej spoločnosti, jej pôsobenie na trhu dlhšiu dobu nemožno považovať za preukázané relevantné výnimočné dôvody pre nepriznanie náhrady trov konania strane, ktorej z dôvodu zodpovednosti žalovanej za procesné zavinenie zastavenia konania vznikol nárok na ich náhradu. Zavinenie je potrebné posudzovať len z procesného hľadiska a nie podľa hmotného práva z dôvodu, že v opačnom prípade by išlo o posúdenie dôvodnosti uplatneného nároku vo veci samej (m. m. sp. zn. 5MCdo/12/2008). Úvaha súdu o tom, že ide o výnimočný prípad a či sú dané dôvody hodné osobitného zreteľa, musí vychádzať z posúdenia všetkých okolností konkrétnej veci, s prihliadnutím aj na to, aby sa takéto rozhodnutie nejavilo ako neprimeraná tvrdosť voči strane sporu a aby neodporovalo dobrým mravom (sp. zn. 5Cdo/67/2010, 2MCdo/17/2009). Napokon nepriznanie náhrady trov konania nemožno odôvodniť len všeobecným záverom hodnotiacim významom rozhodovania o určitom nároku (m. m. R 23/1989).

23. Vzhľadom na uvedené dôvody dovolací súd zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu v napadnutom výroku o trovách konania a vec mu v rozsahu zrušenia vrátil na ďalšie konanie v súlade s § 449 ods. 1 v spojení s § 450 CSP.

24. V ďalšom konaní je úlohou odvolacieho súdu opätovne rozhodnúť o trovách konania. Vysloveným právnym záverom vyplývajúcim z tohto uznesenia je odvolací súd viazaný (§ 455 CSP).

25. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania a o trovách pôvodného konania rozhodne odvolací súd v novom rozhodnutí v súlade s § 453 ods. 3 v spojení s § 396 v spojení s § 262 CSP.

26. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.